

נאה דורש

פנינים ממיטב המגידים בהוצאת "יפה נוח"

אין 'שהחנינו' כשהשני מצטער!

וביום השמיני ימול בשר ערלתו (יב, ג)

אחד מהמקומות הבוחרים שהאשכנזים נוהגים כפי השלחן ערוך, ולא כמו הרמ"א, הוא בנוגע לברכת "שהחנינו" בברית מילה. השלחן ערוך (יורה דעה רסה, ז) מביא: "כשהאב עצמו מוהל את בנו, הוא מברך 'שהחנינו'. ואם המוהל הוא אחר, יש אומרים שאין שם ברכת 'שהחנינו'. ולרמב"ם, לעולם האב מברך 'שהחנינו' על כל מילה ומילה, וכן נהגו בכל מלכות ארץ ישראל וסוריא וסביבותיה ומלכות מצרים". והרמ"א בהגה כתב: "ובמדינות אלו נוהגים שלא לברך 'שהחנינו', אפילו כשהאב עצמו מל בנו".

אחת הסבות שלא מברכים "שהחנינו" היא, משום הצער שיש לתינוק. לא מתאים לברך "שהחנינו" כשהתינוק מצטער.

נשאלת השאלה: מה ההבדל בין מילה לבין ירשה? מדוע לגבי ירשה מי שנפטר לו אבא, וירש ממנו ירשה, מלבד ברכת "דין האמת" מברך גם "שהחנינו", למרות הצער שיש?

התשובה, אומר רבי גרשון אידלשטיין זצ"ל, פלאי פלאים: אדם יכול לקבל פליק בלחי אחת, ונשיקה בלחי השנייה. זו איננה סתירה. ככה זה כל החיים, אצל כל אחד ואחד: מקבלים סתירות בצד אחד - ונשיקות בצד השני. במה דברים אמורים, כשהפליק והנשיקה הם לאותו בן אדם. אבל כשהפליק הוא לאדם אחד, והנשיקה למישהו אחר: ר' אידל תברך "שהחנינו" כשהשני מקבל פליק!

איה אמר פעם משהו: לשחק 'דמקה' זו אפיקורסות. לשחק 'דוקים' זו מצוה. למה? ב'דמקה' יש כלל יסוד: כל פסיעה שאתה עושה - אין אפשרות לחזר אחורה. זוהי אפיקורסות! כי ביהדות אפשר לחזר אחורה מכל פסיעה. שערי תשובה לא ננעלו. אבל ב'דוקים' כלל היסוד הוא: אתה מנצח רק אם לא נגעת בשני התרוממות? כל הכבוד! אבל לא על חשבון השני.

(דבי חזקיהו יוסף קרלינשטיין שליט"א - נאה דורש)

רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו ה'

והיה בעור בשרו לנגע צרעת (יג, ב)

נאמר בפסוק בתהלים (לד, ב): "רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו ה'", ובהמשך (כב): "תמותת רשע רעה". נשאלת השאלה: למה אצל צדיק נאמר "רעות", בלשון רבים, ואילו אצל הרשע נאמר "רעה", בלשון יחיד?

הבאור: קורה שהצדיק עושה לפעמים טעות, וכמאמר הכתוב (מקהלת יג, ב): "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחסא". הקב"ה נותן לו פליק - והוא מתעורר, מסדר את הענינים וחוזר למסלול. בעבור זמן עושה עוד טעות - שוב מקבל פליק, ושוב מתעורר, מסדר את הענינים וחוזר למסלול. כך, במשך החיים, מקבל הוא כמה וכמה פליקים - "רבות רעות צדיק" - שמטרתם לישר אותו ולהעמידו על דרך הישר.

לעמית זאת הרשע, הקב"ה יודע שאין עם מי לדבר. אם תתן לו פליק - לא זו בלבד שהוא לא יתעורר לסדר את הענינים, אלא זה רק יעשה אותו גרוע יותר. הקב"ה שותק לו עד שמתמלאת לו הסאה, ואז נותן לו פליק אחד גדול וגומר אותו.

לכן אצל הצדיק כתוב: "רבות רעות" - הוא מקבל פליק ועוד פליק, אבל כלן נועדו למטרה אחת: להחזירו אל דרך הישר.

ולכן - "מכלם יצילנו ה'". אבל אצל הרשע כתוב "רעה" - מכה אחת גדולה, שהיא "תמוטט" אותו לגמרי.

לפי זה נתן להבין מדוע כיום אין לנו צרעת. לכאורה אנחנו מפלים לטובה. מדברים לשון הרע והכל בסדר... האמנם זה לטובה? התשובה: לא ולא! צדיק נענש על המקום ומתיישר. מי שאינו כזה - לא נענש על המקום, אלא החשבון שלו מצטבר, ו"את ההבדל הגדול תרגישו בקפה", אומרת הפרסמת...

(דבי שלמה לוינשטיין שליט"א - נאה דורש)

לראות את האדם ולא רק את הנגע

וראה הכהן את הנגע בעור הבשר... וראהו הכהן וטמא אותו (יג, א)

אדם שמגלה בבשרו נגע, צריך להראותו לכהן כדי שיכריע אם מדבר בצרעת או לא. התורה אומרת בתחלת הפסוק: "וראה הכהן את הנגע", לאחר מכן מפרשת את המראה שעליו לראות, ומסימת: "וראהו הכהן וטמא אותו".

מפני מה חוזר הפסוק: "וראה הכהן... וראהו הכהן"? מדוע בפעם הראשונה נאמר "וראה" ובשנייה נאמר "וראהו"?

מתרצת הגמרא (מועד קטן ז ע"ב): "חתן שנולד בו נגע נותנין לו שבעה ימי המשטה לו ולביתו ולכסותו וכן ברגל נותנין לו שבעה ימי הרגל". כשהוא רואה נגע וקובע שהוא צרעת, צריך מיד להסגיר את האדם למשך שבעה ימים. אם, למשל, מדבר בחתן - הוא לא יכול ללכת לחפה ולהתחתן. לכן מדיקה התורה את הכהן: "וראהו הכהן" - תראה את האדם, מה המצב של האדם שבא להראות את הנגע, ולא רק את הנגע עצמו. גם כאשר הכהן רואה מיד שמדבר בצרעת, הוא אינו מוציא מפיו את המלה 'צרעת', אלא אומר לו: בוא בעוד שבעה יום, ורק לאחר שהסתיו שבעה ימי המשטה או החג, אומר לו שמדבר בצרעת.

הכהן צריך להיות בר דעת - עליו להבין מי עומד מולו ולפי זה לפסוק לו.

פיוצא בכך צריך לנהג כל מורה הוראה שבאים אליו בשאלה - כל פסק שנתן, יש להתאימו לאדם המדבר.

אל ה"בית הלוי" זצ"ל הגיע אדם ובפיו שאלה: האם אפשר לצאת ידי חובת ארבע כוסות בליל הסדר בכוסות חלב במקום ביינן? הוא הוסיף להסביר שמפאת עניו אין בידי כסף לקנות יין, ואולם יש לו עז שמניבה חלב.

פנה ה"בית הלוי" אל הרבנית, ובקש ממנה שתתן ליהודי סף של עשרים וחמשה רובל לצרכי החג.

כשיצא שאלה הרבנית: "מדוע נתת לו כסום כל כך גדול? הלא לארבע כוסות יספיקו גם שלשה רובלים! אפילו ארבע חביות של יין עולות כמה רובלים בודדים!"

נענה לעמתה: "אם בא היהודי לשאל על חלב, משמע שאין להם גם בשר לאכל, כי אלו היה בשר לא היו יכולים לשותות חלב לארבע כוסות. אם אין להם בשר, כנראה שגם אין להם דגים ומצות, שלא לדבר על בגדים ומפה לחג. יש, אפוא, לדאג לו לכל צרכי החג!"

זהו 'וראהו' - יש לראות מה מסתתר מאחורי כל שאלה. רבי צבי פסח פראנק זצ"ל היה גאון אדיר. כילדים היינו הולכים לקבל ממנו ברכות. ביתו היה פתוח לרוחה עשרים וארבע שעות ביממה. היו שם מנגנים לשחרית, מנחה וערבית בקביעות, ורק בשבתות היה הולך להתפלל בבית

הפנסת שבשכונה.

בעל נכדתו, רבי יוסף כהן, אב"ד בירושלים, ספר לי על אחד מפסקי ההלכה שנתן בענין דם בביצה: בתקופת הצנע, שהנהיגה כאן בארץ מיד לאחר קום המדינה, חלקו לכל משפחה תלושים על פי מספר הילדים. כל דבר נתן היה לקנות רק על פי הקצבה. ביצים כמעט ולא היו, היינו משתמשים בביצה אחת עבור ארבעה אנשים. אני זוכר היטב שכאשר היו מוצאים קרט דם בביצה לא היו זורקים אותה. היינו מניחים אותה בצלחת, והילד התורן היה הולך לתנובה, מגיע ואומר: "אדון, יצאה לי ביצה עם דם". זורק אותה לאשפה שם, ולוקח בשמחה ובצחקה ביצה חדשה מהתבנית... זה היה המצב בימים ההם.

באחד הימים הגיע לביתו של הרב פראנק יהודי אחד, צולע ברגלו, ובפיו שאלה: הוא פתח ביצה ומצא בה קרט דם בחבור החלבון עם החלבון. הוא יודע שדם בחלבון אסור, וצריך לזרוק את הביצה, ולעמת זאת דם בחלבון מתר - מוציאים את הדם והביצה מתרת. אבל כשנמצא דם בחבור של החלבון והחלבון, הוא שמע שיש בזה מחלוקת, ולכן בא לשאל ביצד עליו לנהל.

התבונן בו הרב והבחין שהוא לא מקומי. שאלו: "היכן אתה גר?" ענה היהודי: "בגבעת שאול". אמר לו הרב: "אתה גר בגבעת שאול? אם כן מתר לך!"

כשיצא שאל הנכד, הרב יוסף כהן: "למדנו רבנו, האם יש הלכות מיוחדות לתושבי גבעת שאול, והלכות אחרות לתושבי גאולה?" אמר לו הרב פראנק: "הלא יש כאן מחלוקת, והפוסקים כתבו שבמקום הפסד מרבה זה מתר. לא רציתי לשאל אותו אם הוא עני או עשיר, אולי הוא רק נראה עני. אבל כששמעתי שהוא הגיע מגבעת שאול עד שכונת גאולה בשביל ביצה אחת, והוא צולע על רגלו וההליכה קשה לו, הבנתי לבד שמדובר כאן בהפסד מרבה ומתיר לו." חקמתי של חכם היא לא לראות רק את הדיון, אלא לראות את השואל, כדי לדעת איך להשיב לו.

(רבי בן ציון מוצפי שליט"א - דורש ציון)

מצרע - מוציא רע

ואת תהיה תורת המצרע (יד, ב)

על פסוק זה דרשו חז"ל (ויקרא רבה טו, ט): "זאת תורת המוציא רע". בכך באו חכמינו לרמוז שהמלה "מצרע" מרכבת משתי מלים - מוציא רע. אם האדם אינו זהיר בכח הדבור, דבורו חפשי ומפסקר, ואינו חושב בטרם הוא מוציא מלה מפיו - הוא מוציא מפיו רע.

לפני קריעת ים סוף נאמר (שמות יד, ב): "וישבו ויחנו לפני פי החירות". אמרו על כך צדיקים: "וישבו ויחנו" - אדם צריך להתישב בדעתו ולעשות עצירה, "לפני פי החירות" - לפני שהוא עושה את פיו בן חורין ומשחרר אותו. אתה עומד לומר משהו בפיו? חשב על מה שאתה אומר! עם המלים הללו אתה יכול לבנות עולמות שלמים, וכן להפך, רחמנא ליצלו!

הצדיק רבי וולף מזיטומיר זצ"ל, תלמידו של המגיד ממעזריטש זצ"ל, מביא בספרו "אור המאיר" (פרשת ויקהל) דבר נפלא בשם הזהר הקדוש, שיכול בסייעתא דשמיא לחולל מהפך עצום ושנוי אדיר אצל כל יהודי:

כשהקב"ה מחליט שלאדם יהיו חיים טובים ומאשרים, פרנסה, ילדים וכל הברכות - הוא אינו מוציא זאת לפעל עד שיהיה מאן דהו בעולם הזה שידיבר עליו דברים חיוביים. כך, אם נגזר על אדם בשם ראובן שיזכה לחיים מאשרים, לא יתנו לו זאת עד שאדם אחר יאמר על ראובן שהוא אדם יקר וצדיק. כאשר יזכה אותו ראובן בכל הטובות האמורות, שברו של אותו אדם שדיבר עליו טובות יהיה גדול ביותר. מדוע? כי על ידי מוצא פיו זכה ראובן לקבל את הדברים הטובים שנגזרו עליו!

וכן להפך. אם נגזרו על ראובן יסורים וחסרים רעים, הם לא יבואו עליו עד שמאן דהו ידבר עליו דברים שליליים, ומי שעושה זאת - מביא עליו כמו בפיו את הרעה.

יתכן שזו כונת המדרש: "זאת תורת המוציא רע". דע לך, יהודי יקר! באותו רגע שהוצאת מפיו דבר שלילי על פלוני,

אתה מביא עליו רעה כפשוטו, ועל כך הנך צריך כפרה!

^(רבי אהרן טויסיג שליט"א - נאה דורש)

@זמן לתשובה ולתפלה קצרה

#ונוצה הכהן ופנו את הבית (יד, לו)

%ה"ספורנו" מבאר את הצווי לפנות את הבית, וזה לשונו: "ובין כך יהיה זמן תשובה ותפלה לבעלים". כשהבעלים רואה שהעסק רציני, שמתחילים לפנות את הבית - הוא מתפלל לה' תפלה קצרה: 'רבנו של עולם! אנא! כשהכהן יכנס לבית, שלא יראו את הנגע...'.

בדקה הזאת שהוא הוציא מהבית כמה כלי חרס, הוא הספיק להתפלל, והתפלה הזאת יכולה לעזור! זו הסבה שהתורה צוה לפנות את הבית.

לפעמים אדם חושב: מי אני? מה אני? מה אני כבר יכול לעשות? וזהו טעות גמורה! כל מאמץ קטן, כל תפלה קצרה - בכחם להפוך עולמות!

*

יהודי שתקף אותו, לא עלינו, חידק אלים בכבד, וכל האנטיביוטיקה שנסו לתת לו לא עזרה, והרופאים "נתנו לו" ארבעה ימים לחיות, הגיע שבו ורצוץ לרבי חיים גריינמן זצ"ל: "יש לי משפחה. הרופאים נתנו לי ארבעה ימים. יש אישה פתרון?"

רבי חיים פתח חמש בראשית, ואמר לו: הבט וראה! ביום הראשון הקב"ה ברא את האור ואת החשך, שמים וארץ. ביום השני הבדיל בין המים העליונים למים התחתונים, וכך התקבלו כל הימים, כל האוקיינוסים. ביום השלישי נבראו כל העצים, כל הפרות, כל הפרחים, וביום הרביעי שמש ירח וכוכבים. תראה כמה הרבה הקב"ה הספיק לברא בארבעה ימים. בודאי, אפוא, שבארבעה ימים הוא יכול לברא תרופה למחלה שלך. אל תתיאש! אל תפל ברוחך! תתפלל אליו! ואכן, האיש נשא תפלה עמקה לבוא עולם שיחיש לו ישועה.

בדיוק באותם ימים הביאו לארץ תרופה נסיונית, אנטיביוטיקה מסוג חדש, והרופאים החליטו לנסות אותה עליו. "אין מה להפסיד", אמרו. וראה זה פלא: התרופה הזאת רפאה אותו לגמרי.

מה הביא לו את הישועה? אותה תפלה אחת קצרה, שהייתה כמעט לאחר יאוש מוחלט. כשאדם נמצא עם בורא עולם ואומר לו: אני לא יכול לעשות כלום! מצדי אני יכול רק להתחזק בתפלה אליך, שאתה תחיש לי את הישועה! - התפלה הזאת, המאמץ הקטן הזה, יביאו את הישועה. רק חזק ואמץ!

(רבי גואל אלקריף שליט"א - נאה דורש)

מהכפרה - נבין את חמרת העוון...

#ולקח למטה שתי צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושיני תולעת ואזב. וביום השמיני יקח שני כבשים תמימים וכבשה אחת פת שנתה תמימה ושלשה עשרונים סלת מנחה בלולה בשמן ולג אחד שמן (יד, ד-ו)

לא מזמן הייתי בבית חולים. באמצע היום לקה אחד החולים ששכב לידי בדם לב. מיד הביאו מכונת הנשמה, ועוד מכונות גדולות ומפחידות שאיני יודע איך קוראים להן. הייתי על ידו ממש, מצדם היו מוציאים אותי מהחדר ברגעים המפחידים הללו, רק עקב מצבי הייתי מקרח להשאיר. מה שנעשה שם, מהומה שלמה!

ממה שנזקק החולה לכאלו מכונות, ולכל כך הרבה אנשי צות - הבנתי שמצבו חמור ביותר, ה' ישמרנו!

תראו לאיזו כפרה זקוק המצרע - אומר הסבא מקלם זצ"ל - ותבינו באיזו מחלה קשה הוא לקה, ה' ישמר!

הבה נראה. המצרע זקוק לרפואתו, כדי לטהר אותו: שתי צפורים חיות טהורות, ועץ ארז, ואזב, ושיני תולעת, וגלות. שני כבשים וכבשה אחת - לאשם, לעולה ולחטאת. שלשה עשרונים סלת, ולג שמן, וצריך לתת דם ושמן על הבתן ועל האזן.

כמה מכשירים ענקיים מביאים אליו!

וכל זאת בעולם הזה. ומה קורה אם, חלילה, צריכים להתעסק איתו בעולם הבא? - - -

מה אנו לומדים מכך? על כח הדבור, מה שאפשר, רחמנא ליצלו, להפסיד בדבור אחד. מבהיל ומרעיד!

(רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - יתראוהו)